

ELLEN HØRUP: DE HØJERE HENSYN

Ved den amerikanske Kommissions Undersøgelser af Krigsindustriens Forhold kom der under Senator Nyes Ledelse adskilligt for Dagen, som tidligere kun de indviede vidste. Ogsaa Ting, der ikke pyntede paa det britiske Imperium. Og da Englænderne for Skams Skyld ogsaa maatte til det med en Kommission, var de blevet kloge af Skade. Mens Senator Nye kunde forlange Selskabernes Bøger fremlagt i Kommissionen, indskrænkede Englænderne sig af højere eller højeste Hensyn til mundtligt Forhør. Saa kunde Skandalerne begrænses. Og det blev de. Formanden for Vickers Armstrong, Sir Herbert Lawrence, kom dog med en Udtalelse, der i sin frejdige Kynisme kunde staa som Motto over hele Krigsindustriens Virksomhed: "Oppositionen imod Rustningsfabrikanternes Krigspropaganda beror paa en hæderlig, men noget misforstaaet idealistisk Respekt for Livets Hellighed og Krigens Uretfærdighed." En saadan taabelig Respekt lider Rustningsindustriens Herrer ikke af. De har ligesom Militæret kun et Maal: Krig. Var der en international Ret, der blev respekteret, saa der var Fred eller Voldgift mellem Landene, var der hverken Brug for det ene eller det andet. Skal Krigsindustrien tjene Penge ogsaa i Fredstid, behøver den en Atmosfære af Had og Hævn, Usikkerhed og Mistænksomhed mellem Folkene. Saa købes Krigsindustriens Varer. Og jo mere der købes, jo større bliver Usikkerheden og jo nærmere kommer Krigen, der bringer dem Svimmelprofiten.

Krigsindustrien reklamerer ikke med Plakater, der forestiller Virkningerne af den mest ødelæggende Granat eller den kraftigste Brandbombe. Den benytter langt mere hensigtsmæssige Midler. Den rykker f. Eks. ind i et fransk Blad en uskyldig Notits om, at Tyskland har gjort Forsøg med en ny Geværmodel, som det agter at forsyne hele Hæren med. At det er Opspind betyder ingenting. Den franske Ordre paa den nye Model indløber omgaaende. Virkningen bliver, at den første løgnagtige Notits i det franske Blad nu bliver til Sandhed:

Tysklands Ordre paa det nye Gevær følger hurtigt efter Frankrigs.

Den Svikmølle kender nu alle. Ogsaa Krigsindustriens Arbejde under Afrustningskonferencerne, hvor det bl. a. lykkedes den at sabotere Luftfartsoverenskomsten, hvad Noel Baker nævnte for Undersøgelseskommissionen i London. Vil man have Krig, maa man forpurre Freden. Vil man have Fred, maa man kende Krigens Aarsager.

Krigsindustriens Propaganda er næsten lige saa udviklet, omfattende og bekostelig som den engelske Intelligence Service eller Spionvæsen. At der ligger Rustningsaktier paa hver ny Ministers Skrivebord er sikkert nok en Overdrivelse. Men at adskillige Ministre, nogle endogsaa mens de sad i Afrustningskonferencen, ejede Aktier, det er en Kendsgerning. Forargelsen over det blev nemlig saa kraftig, at blandt andre Englands Udenrigsminister Sir John Simon blev nødt til at sælge dem. Den franske Comité des Forges giver efter Sigende 75 Mill. ud paa sin aarlige Propaganda, 10 Mill. alene til det store konservative Pariserblad *Le Temps*.

Hvordan Fortjenesten og Patriotismen forliges, kan enhver tænke sig. Midt under Krigen manglede Tyskland f. Eks. Svovlkulstof og averterede efter det i schweiziske Blade. De franske Producenter fik af den franske Regering 5000 Franc pr. 10,000 kg. Tyskland bød 50,000. Det var en Merfortjeneste paa 45,000, som de patriotiske Fransk mænd ikke modstod. Det franske Svovlkulstof vendte tilbage til de franske Skyttegrave som den frygteligste Giftgas, 15 Gange saa dræbende som Klor.

Mellem Regeringerne, Bankerne og Krigsindustrien er der et højt udviklet Samarbejde. Lande uden Krigsindustri faar Laan hos Bankerne mod at købe Varerne hos Krigsindustrien. Ved den Forretningsgang har de franske Sparere mistet mange Penge. Mest bekendt er det 160 Mill.s Laan til det tsaristiske Rusland, som Jaurès forud-

sagde var tabt paa Forhaand. Et andet grelt Eksempel er Frankrigs Finansiering af Ungarns Rustninger, samtidig med at en fransk General i Senatet klager over, at Ungarn bryder Versailles-Traktaten og allerede kan stille en Hær paa 300,000 Mand imod Tjekoslovakiet, der er Frankrigs Allierede.

Kapitalen, der staar i Krigsindustrien, er en Del af den nationale Kapital og i Forbindelse med hele Nationens økonomiske Liv. Det franske Firma Schneider Creusot har f. Eks. Kul- og Jerngruber, Højovne og Staalværker, Ammunitionsfabriker og Banker i Frankrig, England, Italien og i ni andre af Evropas Lande. Da det engelske Firma Vickers efter Krigen sluttede sig sammen med Armstrong-Gruppen, havde de saa godt som Monopol paa det britiske Imperiums Rustningsindustri foruden Skibsværfter, Ingeniørarbejder, Jernbaner og efter endnu en Sammenslutning den engelske Staalkorporation.

Schneider Creusot har Filialer i England og Italien og i en halv Snes andre evropæiske Lande. Vickers Virksomhed er spredt over hele Kloden. I de italienske Terniværker, i japanske Staalværker, i Irland, Spanien, Holland, Polen o. s. v.

Formanden, den omtalte Sir Herbert Lawrence, er Direktør for Rumæniens Bank.

I Japan er Mitsui-Koncernen østens største Vaabenfabrik.

Den ejer Staalværker, Petroleumsselskaber, Flyvemaskinfabriker, Elektricitetsværker, Dampskibsselskaber, Gruber, Banker, Aviser og er Verdens største Silkeavler. 60 pCt. af Japans Handel behersker den.

Tysklands Mitsui-Koncern er I. G. Farbenindustrie. Som Eksempel paa, med hvilke Midler og med hvilke Dividender disse uhyre industrielle Kapitalforetagender arbejder, kan intet være bedre end I. G. Farbenindustrie.

I 1916 dannede syv store kemiske Værker et Kartel. De fik et Laan paa 300-350 Mill. Guldmark og byggede Lunaværket. Det producerer 400,000 Ton Kvælstof, der er nødvendigt for Fremstilling af Sprængstoffer, Kunstgødning og Kunstsilke. Laanet betalte de tilbage med Papir, der under Inflationen havde en Værdi af 25,2 Mill. Aktionærerne tjente altsaa 275-325 Mill. Guldmark paa den Inflation. Kvælstofudvindingen giver 300 pCt. i Udbytte. Det flydende Kul, som de nu fremstiller for højst 80 Rm. pr. Ton, sælger de for 140 -190. Hvad de tjener paa Lægemedler er endnu mere fantastisk. I alle de storindustrielle Lande har Krigsindustrien lagt Baand paa en hel Række andre Industrier. Først de fire, der er nødvendige for al Krigsførelse: Jern- og Staalindustrien, den kemiske og den elektriske og Olieraffinaderierne. Endvidere beslægtede Industrier som Grubedrift, Ingeniørvirksomhed, Dampskibsselskaber, Jernbaner og Bank- og Bladforetagender.

Og endelig de Industrier, der fra fredelige Produkter som Parfyme og Kunstsilke kan omstilles til under en Krig at producere Giftgas og Sprængstoffer.

Disse Kæmpe-Truster med deres uhyre Aktiekapitaler og deres Hære af Arbejdere er naturligvis en Magt i Staten. Det er de skinbarlige højere Hensyn, som ingen Regering kommer udenom. I 1928 anbefalede f. Eks. en Folkeforbundscommission, at Regeringen skulde indsende til Generalsekretæren en Liste over de Koncessioner, der var givet Rustningsindustrien, en Beskrivelse af det Materiale, de indbefattede, og Navn og Adresse paa Koncessionshaverne. Den engelske Regering svarede: Vi har ikke de Oplysninger. De, der har dem, vil sikkert ikke ud med dem. Vi har ingen Magt til at tvinge dem, og meget faa Regeringer vilde vove at indføre en Lov, der tvang dem.

I Krigsindustrien ser man den samme Bevægelse henimod Koncentration som i hele det kapitalistiske Samfund. En Trust er ikke mere en Sammenslutning mellem en Række Foretagender, der fremstiller samme Vare og paa den Maade bliver Herre over dens Pris inden for et bestemt Lands Grænser.

En moderne Trust er et Udsnit af hele Samfundsøkonomien omfattende alle mulige

Bedrifter og Virksomheder og ud over alle Landegrænser.

Trusternes indbyrdes Forhold er en Blanding af Konkurrence og Samarbejde. Begge Dele underordnet Virksomhedernes eneste Formaal, Profiten. Et Eksempel paa Samarbejdet er den tyske I. G. Farbenindustries Aftale med det franske Krigsministerium og Selskab for Kvælstofundersøgelser. Tyskerne overlod Franskmændene alle deres Patenter og afstod fra i 15 Aar at anlægge konkurrerende Virksomheder i Frankrig og dets Kolonier. Tyske Ingeniører rejste til Frankrig for at lære Franskmændene at udnytte Patenterne og fremstille den virksomste Giftgas. Det skete samtidig med at den tyske Befolkning i Ruhr begyndte sin ikke-voldelige Modstand mod den franske Militærbesættelse.

Vil man se, hvordan en Konkurrencekamp, der ikke kan afgøres ved økonomiske Vaaben, fremkalder Krig, behøver man bare at gaa til Olien.

Fra 1904 og ned til vore Dage er Olien den vigtigste eller som f. Eks. i Chaco-Krigen - den eneste Aarsag til i det mindste en Snes Krige og Opstande. Der er ikke mange Ting, de to Truster Standard Oil og Royal Dutch Shell er vejet tilbage for. En politisk Forbrydelse, som alle har hørt om, er f. Eks. Mordet paa den socialistiske Deputerede Matteotti. De fleste ved ikke andet om det, end at Matteotti var en Modstander af Fascismen og derfor blev ryddet af Vejen. Men det er kun den halve Sandhed.

Italien er oliefattig. Det er derfor helt henvist til de to store Oliestormagter: England og De forenede Stater. Da Fascismen var kommet til Magten, konkurrerede de to Selskaber om Monopolhandelen paa Italien. Standard Oil kendte Bestikkelsens Værdi og fandt Vejen til den fascistiske Minister Finzi, der ogsaa kendte den. Og Standard Oil fik Monopolet. Men imens Lederen af et Firma inden for Standard Oil, Sinclair, allerede drømte om at blive Konge over Albanien, Italiens Vasalstat, gled imidlertid det hele ind i et nyt Spor. Thi Shell-Gruppen - Sir Henry Deterding - havde ogsaa før været med i Spillet om Italien og lod sig ikke saadan slaa ud. Og England havde gennem Persian Oil Company siden 1920 haft Monopolet i Albanien.

Den engelske Regering, der havde Aktiemajoriteten i Persian Oil, begyndte at røre paa sig i Albanien. Øjeblikkelig blev der Uroligheder. Regeringen blev styrtet, og Englands Favorit, Achmed Zogu, opkastede sig til Diktator. I Italien havde Shell-Gruppen imidlertid faaet fat i en Afskrift af Bestikkelseshandelens Akter og udleverede dem til det socialistiske Parti. Matteotti fik den Opgave at fremføre Anklagen i Kamret. Med Dokumenterne i sin Mappe blev han paa Vejen derhen myrdet af en Flok Fascister med Dumini i Spidsen.

Hvem der har røbet for Fascisterne, at Matteotti havde Beviserne, kan man kun gætte sig til, naar man ser Følgerne af hele dette Morddrama.

Efter Mordet var Shell-Gruppen og den engelske Regering Herrer over Situationen: Offentliggørelse af Bestikkelsesaffæren vilde den italienske Fascisme paa det Tidspunkt næppe være sluppet helskindet fra. Mussolini maatte bryde Kontrakten med Sinclair og lade Shell-Gruppen faa Monopolet, og den engelske Regering sad fast og sikkert med Persian Oil i Achmed Zogus Albanien. "Duminis Dolk var hærdet i den amerikanske Petroleums Ild," siger den schweiziske Socialist Reinhard i sin Bog "Petroleum".

I Tyskland kom den første Støtte, Hitler fik, fra den mægtigste Mand inden for Rustningsindustrien, Thyssen. Intet Under, at det var ham om at gøre at se den Mand ved Magten, der i sin Bog, "Mein Kampf", spekulerer paa, "hvordan man skal brænde ind i Hjernerne paa 60 Millioner Mennesker Følelsen af den fælles Skam og det fælles Had, saa det blev til et eneste Flammehav, af hvis Glød en staalsat Vilje steg op og et Skrig pressede sig frem: Vi vil have Vaaben igen." I "Hitler over Evropa" fortæller Forfatteren Ernest Henri, hvordan Thyssen ordnede det hele. Han overtalte Industrien til

at lade alle Kul- og Staalvirksomheder igennem en speciel Obligationsskat betale en vis Sum ind til National-Socialisternes Valgfond. For at holde Industrien skadesløs blev Prisen paa Kul sat op. Det var altsaa hele den tyske Befolkning, der uden at ane det bekostede Hitlers Valgkampagne.

Som den første, der udefra hjalp Hitler, træffer man igen Sir Henri Deterding. Han havde mistet sine Oliefelter i Rusland. Sovjet havde konfiskeret dem, og baade han og Rockefeller havde tabt uhyre Summer paa Sovjets Oliekonkurrence i Evropa. Nu presede den voksende Kommunisme i Tyskland den socialistiske Regering til at begunstige Sovjet. Deterding saa derfor en god Forbindelse i Hitler, der straks gjorde en Ende paa Samarbejdet mellem Sovjets røde Hær og det tyske Rigsværn. Med et oprustet Tyskland, vældige nye Vej anlæg og en blomstrende Bilindustri vilde Deterding generobre et stort Marked for Shells Olie.

Ogsaa i De forenede Stater var Højfinansens begyndt at faa Betænkeligheder i Anledning af Tyskland. Der blev afholdt et Møde i Wall-Street mellem fem Bankdirektører, Repræsentanter for Standard Oil og Shell o. f. l. Man var enig om, at kun en politisk Omvæltning kunde skabe bedre Tilstande for Kapitalinteresserne, og besluttede at sende en Mand til Tyskland for at forhandle med Hitler.

Nazismen betyder for det tyske Folk det samme som Fascismen for det italienske: Landets Penge givet ud til alt, hvad der kan skaffe Storindustrien Profit, Militarisering af hele Befolkningen og Levestandarden nedsat til et Minimum.

Hele Industrien er et Net, som Kapitalinteresserne har spændt ud over Jorden. En enkelt Industri er kun en Knude i Nettet, forbundet med alle de andre ved Profit-systemets Traade.

Trusterne har Aktier i de forskellige Industrier, og Direktørerne i Bankerne er Aktionærer i Trusterne. Det er et System, der danner en ubrydelig Front over for de besiddelsesløse Masser, og som ikke svækkes af Konkurrencen. Forlanger Krigsindustrien Krig, er det Bevis paa, at hele Industrien tjener paa Krigen.

Der er ingen Virksomhed i det kapitalistiske Samfund, som er national længere, end den har Fordel af det. Naar Forargelsen særlig rettes imod Krigsindustrien, er det, fordi den frembyder det grelleste Eksempel. Men den Atmosfære, der avler Krig, fremkaldes ikke af Krigsindustrien. Den er tværtimod en Virkning af Atmosfæren, mens det er det kapitalistiske Systems Pengeherredømme, der skaber den. For en Samfundsøkonomi, der er grundet ikke paa Behov, men paa Profit, maa føre til Krig.

Nationalfølelsen er blevet smedet til et Vaaben i Hænderne paa den Kapitalmagt, der selv hverken kender til Patriotisme eller dens Karikatur Nationalisme. Det er Kapitalmagten, der repræsenterer de højere Hensyn, der bliver bestemmende ogsaa for Spaniens Skæbne - trods dets Kamp og dets Heltemod.

August 1937.

Genudgivet af Det danske Fredsakademi, januar 2008 som et led i dokumentationen af det militær-industrielle kompleks historie.

Indscanent af Holger Terp.